

Psicologia Evolutiva I

2013/2014

Codi: 102575

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502443 Psicologia	FB	1	1

Professor de contacte

Nom: Sonia Sánchez Busques

Correu electrònic: Sonia.Sanchez@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit establert específicament per a aquesta assignatura, però és molt recomanable estar cursant simultàniament la resta d'assignatures que componen el primer semestre del primer curs. Aquestes assignatures són: Fonaments de Psicobiologia I, Història de la Psicologia, Personalitat i Diferències Individuals, Processos psicològics: Atenció i Percepció.

Objectius

El programa de Psicologia Evolutiva I aporta una introducció clara i simplificada de diferents interpretacions dels canvis i transformacions psicològiques que ocorren en les persones durant la seva vida. L'objectiu principal de l'assignatura és el de proporcionar uns coneixements teòrics i pràctics sobre alguns dels principals processos de l'evolució humana: la capacitat d'adaptació a l'entorn des del naixement; l'origen i el desenvolupament de la comunicació i de la parla, i les formes intel·ligents amb les quals l'individu organitza el món que l'envolta per a comprendre'l. Tot i que l'emmarcament conceptual i metodològic contempla les diferents etapes de la vida humana, es pren l'estudi dels canvis evolutius des de la concepció fins a l'adolescència com el període de temps privilegiat per descriure i explicar el desenvolupament i valorar la importància de l'educació i de la intervenció en les diferents etapes de la vida.

D'acord amb aquest enfocament, els objectius formatius de l'assignatura són:

- Llegir, escriure i parlar de forma acurada sobre el desenvolupament humà.
- Situat les veus teòriques en el seu context: coordinada històrica, model epistemològic, productivitat empírica i aplicacions.
- Definir conceptes i descriure seqüències de canvi evolutiu en les primeres etapes de la vida.
- Saber assenyalar i comentar la problemàtica científica, que compromet l'estudi del desenvolupament psicològic, i els esforços dels investigadors evolutius per superar les dificultats conceptuals, metodològiques i d'orde socio-econòmic i polític.

El contingut teòric i pràctic de l'assignatura tindrà continuïtat en l'assignatura Psicologia evolutiva II, treballant així totes les etapes del desenvolupament.

A cada unade les assignatures es treballarà una tècnica diferent per aproximar-nos al desenvolupament: a Psicologia evolutiva I ens hi aproximarem a través de l'observació i a Psicologia evolutiva II es farà a través de l'elaboració d'entrevistes.

Competències

Psicologia

- Distingir i relacionar els diferents enfocaments i tradicions teòrics que han contribuït al desenvolupament històric de la psicologia, i conèixer la influència que han tingut en la producció del coneixement i en la pràctica professional.
- Escoltar activament per poder obtenir i sintetitzar la informació pertinent i comprendre el contingut.
- Identificar i descriure els processos i les etapes del desenvolupament psicològic al llarg del cicle vital.
- Treballar en equip.
- Valorar, contrastar i prendre decisions sobre l'elecció dels mètodes i dels instruments de mesura adequats en cada situació o context d'avaluació.

Resultats d'aprenentatge

1. Contrastar conceptes i processos bio-psicosocials implicats en els canvis que tenen relació amb el creixement, el desenvolupament i l'envelliment mitjançant la recerca d'exemples a la vida quotidiana
2. Contrastar les nocions d'evolució, desenvolupament i gènesi.
3. Descriure les principals característiques dels enfocaments teòrics en l'estudi de la psicologia evolutiva.
4. Elaborar preguntes i respostes sobre conceptes i processos evolutius explicats a classe
5. Identificar conceptes i processos evolutius a partir d'observacions sistemàtiques sobre el desenvolupament de les persones en els períodes de la vida
6. Identificar les etapes del desenvolupament perceptiu i de l'adquisició del llenguatge.
7. Treballar en equip.
8. Valorar la pertinència dels mètodes d'avaluació del desenvolupament en cada una de les etapes del cicle vital.

Continguts

Descriptors: Teories i models del desenvolupament humà. Bases del desenvolupament humà. Desenvolupament motor. Desenvolupament cognitiu. Desenvolupament de la comunicació i del llenguatge.

Programa

Bloc A. Introducció a l'estudi del desenvolupament humà

Les nocions d'evolució, desenvolupament i gènesi.

Breu perspectiva històrica de l'estudi de la infància.

Qüestions plantejades per la Psicologia del desenvolupament. La dialèctica individu - medi.

Les principals escoles teòriques en l'estudi del desenvolupament.

Bloc B. Els dos primers anys de vida.

Desenvolupament neonatal.

El desenvolupament perceptiu.

Psiquisme i moviment. Desenvolupament psicomotor. Noves aportacions.

L'explicació piagetiana del període sensoriomotor. La noció d'objecte. Noves aportacions.

L'emergència de la comunicació mare-nen.

Sistemes de representació i els orígens del coneixement

L'emergència dels primers significats. El joc i el dibuix.

Bloc C. La infància (entre els dos i els onze anys)

Adquisició del llenguatge. Perspectives teòriques.

Comprensió i producció del llenguatge oral. De les primeres paraules als primers enunciats.

Pragmàtica del llenguatge: parlar per a comunicar.

El desenvolupament de la intel·ligència

L'egocentrisme infantil. Noves aportacions.

Les operacions concretes. Algunes nocions operatòries: classificació, conservacions, seriació.

Bloc D. Desenvolupament de les estratègies cognoscitives.

Estructuralisme i funcionalisme. Revisió de les nocions d'estadi. Els mecanismes del desenvolupament.

L'enfocament del processament de la informació. Les aportacions neopiagetianes.
Representació i coneixement: teoria de la Redescrípció Representacional i dels Models Mentals.
Desenvolupament cognoscitiu a l'adolescència.

Conferències:

- Presentació i introducció a la Psicologia evolutiva I
 - Observació d'un infant.
 - Pautes de criança i diversitat.
 - Llenguatge en la infància.
 - Desenvolupament de la cognició.
-
- Presentació i introducció a la Psicologia evolutiva I. Sonia Sanchez
 - Observació d'un infant. Alicia Peralta, Sonia Sanchez, Monica Balltandre, Marta Padros.
 - Pautes de criança i diversitat. Alicia Peralta
 - Llenguatge en la infància. Núria Silvestre
 - Desenvolupament de la cognició. Toni Castelló i Ramon Cladelles

Metodologia

El programa consta de 4 blocs temàtics conceptuals i cada un d'ells inclou diferents temes. Les situacions d'aprenentatge a l'aula s'organitzen com:

- 5 Macroconferències dirigides a sensibilitzar i desvetllar l'interès per les temàtiques que han marcat un camí a l'hora de comprendre el desenvolupament ontogenètic a les primeres etapes de la vida. Es realitzaran 5 conferències.
- 13 Sessions expositives de 1,5h dirigides a presentar els continguts bàsics del programa.
- 13 Sessions dirigides de 2h en format seminari a preparar, compartir, discutir les evidències d'aprenentatge i la realització del projecte empíric en petit grup. Projecte empíric a escollir entre dues ofertes pràctiques:
 - Estudi observacional del desenvolupament infantil (8 mesos- 4 anys) i el seu context. Aquest projecte té com a objectius:
 - Conèixer, analitzar i identificar algunes de les característiques evolutives dels infants referents al seu desenvolupament psicomotriu, de la comunicació i el llenguatge i cognitiu.
 - Ser capaç de planificar i dur a terme una observació i anàlisi de la informació adequades segons les característiques evolutives d'un infant.
 - Utilitzar l'observació com a procediment de recerca d'informació.
 - Utilitzar l'exposició oral i l'informe escrit com a procediments de comunicació d'informació.

Per realitzar aquest projecte es formaran equips de treball de 5 alumnes. Cada equip de treball realitzarà com a activitats formatives autònomes 3 observacions a un mateix nen o nena d'edat compresa entre els 8 mesos i 4 anys. Les observacions es realitzaran en diferents dies. Les observacions estaran dirigides cap als següents aspectes: Desenvolupament psicomotriu, Desenvolupament de la comunicació i el llenguatge i desenvolupament cognitiu. Les observacions es filmaran i cada equip de treball en presentarà una a classe. Finalment cada equip de treball entregarà un informe escrit final on quedarà recollit l'anàlisi de cada una de les observacions, junt amb les aportacions fetes a classe pels companys.

- Pràctiques de camp: S'ofereix als alumnes la possibilitat de participar en projectes educatius que suposen la interacció amb nens o adolescents. Aquestes pràctiques suposen el desplaçament setmanal de 2h a una escola o equipament educatiu i la participació directa en activitats amb objectius educatius.
 - L'objectiu principal és el de proporcionar coneixements pràctics sobre alguns dels principals processos del desenvolupament humà:

la capacitat d'adaptació a l'entorn;
aspectes del desenvolupament de la comunicació i de la parla (apropiació i ús del llenguatge escolar),
estratègies cognitives que utilitza el nen per organitzar el seu món i, sobre tot, el treball en la zona de desenvolupament pròxim.

Els estudiants podran entrenar-se tant en formes d'interacció educativa amb nens i nenes entre 6 i 12 anys, com en la redacció de diaris de camp a partir de l'observació participant en contextos d'activitat d'aprenentatge. Es treballarà la redacció del informe escrit com a procediment de la comunicació de la informació. Per últim, la gran diversitat cultural dels nens i nenes participants, així com la ubicació de les escoles i espais en que es realitzaran les pràctiques ofereixen elements de contrast que afavoreixen la incorporació dels elements del macrosistema en l'anàlisi pràctic del desenvolupament humà. Aquest projecte es realitzarà tenint en compte: l'assistència a l'activitat (obligatori un 80% d'assistència), el lliurament de diaris de camp inclosos en el lliurament d'un informe final i l'exposició oral del projecte realitzat.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Conferències	7,5	0,3	3
Seminari: Observació infant / pràctiques camp	26	1,04	7, 8
Sessions expositives	19,5	0,78	2, 3, 6
Tipus: Supervisades			
Planificació observacions, redacció diaris camp i planificació exposicions	10	0,4	4, 5
Tipus: Autònomes			
Elaboració de treball en grup	10	0,4	4, 5, 7, 8
Elaboració de treballs individuals	10	0,4	1, 4, 5, 6, 8
Estudi	31	1,24	2, 3, 4
Projecte empíric: Observació infant o pràctiques camp	20	0,8	1, 5, 6, 8
Recerca bibliogràfica i d'altres fons d'informació	10	0,4	2, 3, 6

Avaluació

L'avaluació de l'assignatura inclou la realització de 2 proves escrites individuals, la redacció de la memòria del projecte realitzat en petit grup i l'exposició d'aquest.

La nota final de l'assignatura s'obindrà a partir de la suma de les puntuacions ponderades de les evidències d'aprenentatge realitzades. A continuació s'especifica el pes relatiu de cadascuna de les evidències d'aprenentatge obtingudes:

- Evidència 1: Prova escrita individual (Bloc A i B): 25%
- Evidència 2: Prova escrita individual (Bloc C i D): 25%
- Evidència 3: Es podrà escollir realitzar l'evidència 3A o 3B.

Evidència 3A: Projecte d'observació d'un infant realitzat en petit grup: 35% (aquesta evidència queda desglosada en Ev3A1 Quadre evolutiu, Ev3A2 Informe escrit)

Evidència 3B: Projecte en grup de pràctiques de camp: 35% (aquesta evidència queda desglosada en Ev3B1 Diaris de camp, Ev3B2 Informe escrit)

- Evidència 4: Exposició oral en grup del projecte empíric ja sigui la opció A o B. 15%

La regulació del procés d'avaluació tindrà en compte els següents criteris:

Es considera PRESENTAT l'estudiant que hagi lliurat dos evidències d'aprenentatge.

Es necessari tenir un mínim de 4 en cada una de les evidències d'aprenentatge.

Es considera SUSPÈS l'estudiant presentat que obté una nota final ponderada < 5

El sistema de reavaluació és continu. No es contempla la reavaluació final.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Exposició	15%	1	0,04	1, 4, 5, 7
Informe del projecte d'observació o pràctiques camp	35%	1	0,04	1, 3, 5, 7
Prova escrita individual (I)	25%	2	0,08	2, 3, 8
Prova escrita individual (II)	25%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 8

Bibliografia

Bibliografia Manual de l'assignatura

Perinat, A. i altres (2007). *Psicología del desarrollo: un enfoque sistémico*. Barcelona: UOC .

Altres manuals de consulta

Berger, K. S. i Thompson, R. A. (1997). *Psicología del desarrollo: Infancia y adolescencia*. Madrid: Editorial Médica Panamericana.

Córdoba . A. I., Descals, A. i Gil, M. D. (Coords.) (2006). *Psicología del desarrollo en la edad escolar*. Madrid: Pirámide.

Delval, J. (1994). *El desarrollo humano*. Madrid: Siglo XXI.

García Madruga, J.A. i Lacasa, P. (1992). *Psicología evolutiva*. Madrid: UNED.

Hoffman, L., Paris, S. i Hall, E. (1995). *Psicología del desarrollo hoy Vol. 1*. Madrid: McGraw-Hill.

Marchesi A. Carretero M. i Palacios J. (1984). *Psicología Evolutiva. I y II*. Madrid: Alianza.

Palacios, J.; Coll, C.; Marchesi, A. (comp.) (2001). *Desarrollo psicológico y educación. Psicología evolutiva*. Madrid: Alianza Psicología.

Silvestre, N. i Solé, R. M. (1993). *Psicología evolutiva. Infancia, preadolescencia*. Barcelona: Ceac.

Vasta, R., Haith, M. M., i Miller, S. A. (2001). *Psicología infantil*. Barcelona: Ariel.

Articles recomanats

Alkire, S. (2002). Dimensions of Human development. *World Development*, 30(2), 181-205.

Bronfenbrenner, U. (1985). Contextos de crianza del niño. Problemas y prospectivas. *Infancia y Aprendizaje*, 29, 45-55. (Original en anglès, 1979).

Bruner, J. (1972). Nature and uses of immaturity. *American Psychologist*, 27(8), 1-22. (Versió en espanyol de Ileana Enesco, 1989).

Bruner, J. (1981). Vygotski: una perspectiva histórico-cultural. *Infancia y Aprendizaje*, 14, 3-17. (Original en anglès, Lalueza, J. L. i Crespo, I. (1996). Algunas dificultades generadas por el sesgo cultural en el estudio del desarrollo humano. *Cultura y Educación*, 3, 51-69.

Altres llibres y materials de referència

Bradley, B. S. (1992). *Concepciones de la infancia*. Madrid: Alianza. (Original en anglès, 1989).

Donaldson, M. (1984). *La mente de los niños*. Madrid: Morata.

Flavell, J.H. (1993). *El desarrollo cognitivo*. Madrid: Visor.

García Madruga, J. A., Gutiérrez, F. y Carriedo, N. (2002). *Psicología Evolutiva II. Desarrollo cognitivo y lingüístico* (Vols. I y II). Madrid: UNED.

Gessell, A. (1988). *El niño de 1 a 4 años*. Barcelona: Paidós.

Izquierdo, C. (2010). Comunicación no verbal: el movimiento del cuerpo. A C. Izquierdo i A. Perinat (Coords.), *Investigar en psicología de la comunicación. Nuevas perspectivas conceptuales y metodológicas*. Barcelona: Amencia.

Palau, E. (2001). *Aspectos basicos del desarrollo infantil. La etapa de 0 a 6 años*. Barcelona: CEAC.

Perinat, A. i al. (1986). *La comunicación preverbal*. Barcelona: Avesta. Perinat, A. (2002). *La primera infancia*. Barcelona: UOC.

Postman, N. (1990). *La desaparició de la infantesa*. Vic: Eumo. (Original en anglès, 1982).

Rogoff, B. (1993). *Aprendices del pensamiento*. Paidós. Barcelona

Schaffer, H. R. (2000). *Desarrollo social*. Mèxic: Siglo XXI. (Original en anglès, 1996).

Podeu trobar vídeos sobre la temàtica de les pràctiques a l'aula de recursos (ADRE) de la Facultat de Ciències de l'Educació i a la biblioteca d'Humanitats.